

Emil Zaitz

Kraków - Stare Miasto, AZP 102-56/-

Informator Archeologiczny : badania 25, 96-97

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

śnych spływach. Nowe łęki posadowiono na fundamencie i cokole wcześniejszych arkad bramnych z piaskowca (ich partie naziemne, ponad cokołem, rozebrano) oraz na dostawionym do nich nowym fundamencie. Z południowej strony bramy w tym czasie dostawione zostały potężne filary, które, poza przypisywaną im funkcją podstaw pod ganek straży, pełniły rolę przypór wzmacniających bramę od strony południowej. W czasie omawianej przebudowy wytworzył się we wnętrzu bramy wyraźny poziom budowlany (warstwa zaprawy wapiennej o miąższości do 20 cm). Poziom ten, którego strop zalegał na gł. 140–160 cm, pełnił funkcję poziomu użytkowego wnętrza przejazdu bramnego. Na jego powierzchni wytworzyła się warstwa kulturowa o miąższości do 20 cm, zawierająca materiał zabytkowy z późnego średniowiecza i z czasów nowożytnych.

Okres istnienia Bramy Floriańskiej między XVI a XIX w. uwidocznił się relikwiami trzech kolejnych poziomów użytkowych. Zachowały się one najczęściej w formie szczątkowej — kolejnych podsypiek piasku i zalegających na złożu wtórnym startych kamieni z bruków. W 2 poł. XIX w. we wnętrzu bramy wykonano bruk (z kostki kamiennej), który przetrwał w zasadzie do dnia dzisiejszego. Na nim kładzione są już współczesne wylewki asfaltu.

W trakcie badań w wykopie V zaobserwowano również ślady po pionowych słupach usytuowanych przy murze bramy. Można je próbować łączyć z funkcjonowaniem prowizorycznych furtek lub bram zamykających wewnątrz obiektu od strony miasta. Chronologicznie wiąże się one z pierwszą (wkop 4) oraz drugą (wkop 3) przebudową bramy.

Materiał i dokumentacja przechowywane są w Dziale Krakowa Przedlokacyjnego Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

Kraków—Stare Miasto
AZP 102–56/—

Muzeum Archeologiczne w Krakowie

Badania prowadził mgr Emil Zaitz. Finansowane przez Muzeum Archeologiczne w Krakowie. Osadnictwo wczesnośredniowieczne, późnośredniowieczne i nowożytne.

Badania w 1991 r. prowadzono głównie w północnej części Starego Miasta, na obszarze średniowiecznego miasta lokacyjnego. W południowej jego części, na terenie wchodzącym w obręb wczesnośredniowiecznego podgrodzia Okół, prace ratownicze przeprowadzono tylko we wnętrzu budynku przy ul. Kanoniczej 18 (wykop VIII). Stwierdzono nawarstwienia późnośredniowieczne i nowożytne oraz relikty gotyckiej zabudowy (fundament z łamanych kamieni wapiennych i partia naziemna z cegieł palcówek o wymiarach 9–9,5 x 13–13,5 x 26,5–27 cm). Nie uchwycono natomiast warstw wczesnośredniowiecznych. Na podstawie układu stratygraficznego nawarstwień i uzyskanego materiału zabytkowego można sądzić, że we wnętrzu budynku, po południowej stronie wspomnianego muru gotyckiego, przeprowadzono w późnym średniowieczu prace ziemne, być może związane z podpiwniczeniem obiektu. Zniszczono wówczas poziomy wczesnośredniowieczny. Prawdopodobnie w XV lub w pocz. XVI w. obiekt ten zlikwidowano, zasypując go sypkim utworem piaszczystym, zawierającym oprócz ceramiki z XV–XVI w. także materiały starsze, z wczesnego średniowiecza (IX–XIII w.).

Na obszarze średniowiecznego miasta lokacyjnego badania prowadzono w następujących punktach:

ul. Grodzka 7 — wewnątrz budynku (wykop I) i podwórze (wykop II). W trakcie prac budowlanych odkryto ponad 70 kafli (zachowanych w całości lub we fragm.) datowanych na koniec XV i pocz. XVI w. Większość z nich to kafle miskowe pozbawione motywów zdobniczych. Około 1/4 stanowią kafle płytowe zdobione ornamentem plastycznym, głównie roślinnym

pl. Szczepański 4 — Planty, wykop I. W czasie prac budowlanych związanych z osuszeniem budynku rozpoznano nawarstwienia nowożytne o charakterze nasypowym, pochodzące z okresu zakładania Plant w XIX w.

pl. Szczepański 9 — wykop I–III. Prace prowadzono w szybkach geotechnicznych zloka-

lizowanych na dziedzińcu Muzeum Narodowego (zbiory Szolańskich) oraz na chodniku przy pl. Szczepańskim, wzdłuż zachodniej ściany gmachu Muzeum. W wykopie I usytuowanym na podwórzu odkryto i częściowo rozpoznano obiekt zagłębiony w piasek calcowy. W jego wypełniku stwierdzono warstwę zwęglonego drewna (o miąższości 30–40 cm), warstwę gliny z okruciami słabo wypalanej cegły, polepą i węglem drzewnym (miąższość ok. 30 cm) oraz serię sypek utworów piaszczystych o charakterze nasypowym. Wydaje się, że jest to relikwit obiektu związanego z produkcją cegły. Datowanie go nie jest możliwe z uwagi na brak ceramiki i innych zabytków. W wykopach II i III zlokalizowanych na chodniku przy pl. Szczepańskim stwierdzono nawarstwienia wczesnośredniowieczne (XII–XIII w.), późnośredniowieczne i nowożytny (w tym relikty 2 bruków z kamienia wapiennego), rozpoznano fragmentarycznie 5 grobów szkieletowych należących do cmentarza przy kościele Św. Szczepana oraz mur fundamentowy bliżej nieokreślonej budowli przykościelnej, pochodzącej z czasów nowożytnych (XVII w.?). Groby należy zapewne wiązać z okresem późnego średniowiecza. Jamy grobowe były wypełnione szarym i żółtym piaskiem, na ich dnie stwierdzono pozostałości zbutwiałego drewna z trumien. Na podstawie rozpoznanych części szkieletów można sądzić, że zmarłych ułożono na osi wschód–zachód, z głową skierowaną ku wschodowi (3 pochówki) lub ku zachodowi (3 groby). W sąsiedztwie szkieletów nie stwierdzono zabytków, które należałoby uznać za dary grobowe. Nad wypełnikiem wkopów grobowych zalegała warstwa kulturowa z ceramiką późnośredniowieczną i nowożytną (XIV–XVI w.)

ul. Św. Marka 15 — jezdnia, wykop I. W wykopie instalacyjnym usytuowanym na jezdni odkryto nawarstwienia późnośredniowieczne i nowożytny, w tym 3 poziomy utwardzonej nawierzchni ulicy oraz podsypki z żółtego piasku, związane prawdopodobnie z kolejnymi 3 poziomami bruków (?). Z warstw kulturowych przedzielających owe poziomy nie uzyskano materiału zabytkowego, w związku z czym ich bliższe datowanie nie jest możliwe. W wykopie o gł. 30 m nie osiągnięto piasku calcowego

ul. Floriańska 20 — podwórze, wykop I. W wykopie budowlanym odkryto pozostałości dołu chłonnego (kloacznego). W jego wypełniku wystąpiły naczynia gliniane z XV–XVII w.

Materiał i dokumentacja przechowywane są w Dziale Krakowa Przedlokacyjnego Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

**Kraków-Wawel, Rejony IV,
V/B, VI/C–VIII, VII, IX, XI, XIV
AZP 102–56/—**

Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu

Badania terenowe i nadzory prac instalacyjnych prowadził Dział Archeologii Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu, kierowany przez dr. Zbigniewa Pianowskiego (autora sprawozdania). Finansowane przez Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu. Czterdziesty drugi sezon badań. Grodzisko, głównie IX–XIII w., zamek gotycki i nowożytny.

Rejon IV, katedra (mgr Janusz Firlet, dr Zbigniew Pianowski). Wznowiono eksploracje w 2 kryptach pod kaplicą św. Małgorzaty (zakrystią). Odgruzowano sondaż z l. 1981–1983. W sondzie 5/81–91, w krypcie wschodniej, przebadano nawarstwienia wczesnośredniowieczne do poziomu piasku calcowego. Odsłonięto powtórnie fragm. muranego grobowca (najpewniej z 2 poł. XI w.) i stwierdzono, że wkop grobowy przeciął starszy mur z kamienia wapiennego na zaprawie wapiennej. Mur ten należy najprawdopodobniej do budowli przedromańskiej.

W krypcie zachodniej badania prowadzone były w 2 etapach. Na początku wybrano 2 jamy (sondy 12 i 13) we wschodniej partii krypty zawierające mnóstwo szczątków ludzkich, złożonych tam przypuszczalnie w okresie restauracji katedry na przełomie XIX i XX w. W profilach prowadzono obserwacje stratygrafii nawarstwień. Następnie odgruzowano sondę 7 przy północnej ścianie krypty i niewielkimi podkopami badano zasięg glinianej ławy fundamentowej ze śladami licznych belek drewnianych (stwierdzonej w 1981 r.). Fragmentarycznie odsłonięto północno-wschodni narożnik tej konstrukcji. Na tejże glinia-